

„ЗАСТАВА“ излази трипут
у недељи, средом, петком
и недељом.

Цена је на годину 12 фор.
на по год. 6 фор. на чет-
врт године 3 ф. на месец 1
фор. а. вред. за Аустрију,
а за Србију на годину 120
гроша на по год. 60, а на
четврт године 30. гроша.

ЗАСТАВА.

Оглас се рачунају по ко-
личини врста, које из гар-
монта заузимају, и за сваку
врсту плаћа се увек по 6
нов., за жиг увек по 30 н.
Дописи се шаљу уредниш-
тву, а предплата и огласи
администрацији „ЗАСТАВЕ“
у Нови Сад, у кући број 858.
код „златног једнорога.“

Број 44.

У Новоме Саду у петак 17. априла 1870.

Год. V.

У Новом Саду 16. априла.

И висока порта игра се модерне државе, као деца лутака, те је с тога отворена и у Сарајеву „вилајетска скупштина“ на први дан ускрса ове године. Брзојавне весте, које Европи јављају и тај „знаменити напредни корак турске цивилизације“ веле, да је Савет паша при отварању те скупштине указао на нека зла, која онавајују народ у Босни, и изјавио, да је владина жеља да се иста зла одклоне и да се материјалне околности поправе. Ово ће без сумње поздравити „културтрегерске“ аустро-угарске новине, које све у Турској гледе кроз шарено наочаре, као нов доказ, да је Турска за модерну државу још пуна снаге; шта више, да је у стању и да се препороди путем реформа и т. д. из чега ће се изводити следство, да опстанак Турске треба подупирати, јер је ова држава и најважнија по европску равнотежу, а по овим знацима, има и права на опстанак. Узеше се у помоћ све старе фразе, којима се већ обично доказује нужност опстанка те труде државе, и тако ће се можда писати читаве „Оде“ у славу тога духа који мудрошћу својом руководи „блистателну“ порту, на овом спасоносном путу. Свега тога биће сад по новинама турско-византским. Али ко је читао чланак у предпрошлом броју овога листа, који о тој „вилајетској скупштини“ говори, тај ће знати, шта је ова скупштина у самој суштини њеној, и по томе моћи ће себи преставити, да ли и каквом се плоду од ње може надати народ у Босни. Играчка није делање; по томе тај „установни“ (какав ли је?) акт турске владе ни обичне пажње не заслужује. Народ у Босни то врло добро знаде, те се с тога и носивира на параде и експекторације, којима га влада вара, да му предстоји нека олакшица чемернога му стања, него чека Бога спасавајућег са друге стране а не од турске владе. Никаве реформе, никакав преображај није у стању одржати турску државу у Европи — то је уверење народа у земљама турске царевине, и према томе узалудни су сви покушаји Турске да се обнови, а залудна су и усиљавана њених пријатеља да јој припомогну обновлењу, јер се већ приближује оно време, које је вечност одредила да пређе преко гроба „болног човека“.

Док се у Босни ето сазива скупштина, нова бечка влада, још никако не излази с бојом нареду, како мисли поскупити, да цислитавску половину државе аустро-угарске у нормалан колосек уведе. Гласови се још једнако укрштавају у питању, о сазивању новог рајхсрата и земаљски сабора, једни говоре, да ће се сазвати ти сабори, други тврде да се то и немогли чинити. У опште намере министарства Поточијовог у погледу начина изведења, објављене су најгушћом тамом. Зна се за сад само то, да од конференције политичких првака овијих политичких фракција неће бити ништа, као и то да ће Поточиј ићи у Праг, истна под фирмом као да иде на земљоделску изложбу, али са главном том цели, да преговара са Чесима. Да би се колико толико уравао пут, који ће се отпочети преговори, министарство је у дело привело оглашену амнестију политичких осуђеника, и ова је 10. о. м. и публикована, те тако читав рој чешких новинара излете из тавница. Ово ће на сваки начин пријатно подејствовати на јавно мњење у Ческој, али нити је ишчекивати одатле, нити Чеси могу ради тога, чинити погодбе какве са овим министарством, кад је оно јавно изрекло, да неће признати онај основ државоуправне погодбе са Ческом код декларација чешка пружа. Чеси се опет од своје стране несмеду ни у длаку одмаћи од декларације своје, ма какве иначе биле концесије, које им влада обећава дати. Ако само за стопу сићу са државоуправног земљишта свога, себи ће ударити жиг на чело пред страним светом, а могу лако доћи у такви положај кад би кајање касно било.

Старочешка странка, којој су вође Ригер и Палацки недаје никаква знака од себе за сада; младочеси пак, које води Сладковски, изјављују, да су вољни ступити у преговоре о поравнању. „Народни Листи“ — орган ове странке — већ изјављује, да би они морали сматрати за грех, ако народ чешки неби свечано изјавио, да неће никад подпомогати планове, који би ишли на уништење угарског изравнања. Угарско изравнање потпуно је зако-

нито, (1) и чини, да се више неможе повратити апсолутизам у западној Аустрији. Ни сад ни у будуће, неће они помагати ону странку, која би на то ишла, да изравнање обори, него ће та и сами, свом силом бранити и заклањати.“

Ако младочешка странка с таким заставом поће унапред, то јој се није надати, да ће успеха имати, јер тек Чеси неће моћи да законито признати оно, што по себи није законито, што је учињено без њих, а везивало би и њих. У осталом та застава неће стећи много поштовања, шта више, може се држати да ни сви младочеси, неће усвојити горње наворе „Н. Л.“ о поравнању.

Ручно писмо краљеву, којим се одпушта министар мађарски гр. Мико, већ је заједно са ордемом леополдије, кога добија за заслуге, стигло у Будим, као што „Н. Л.“ јавља, и до који дан ће се публиковати, пошто је нужно да још за неке послове Мико остане у министарству, јер су пред сабором, — који се опет састао — хитне ствари, које се морају претрести, а ту је он нуждан, као министар који је исте поднео.

Загребачки сабор, док му не дође толико чланова, да може закључке доносити неће ни радити, него ће по „Н. Н.“ одбори спремити нуждан материјал. Осим сабора занима тамошње становништво још и то, што су се гр. Ердеди, Палавичини и Сечови обратили молбом на цара да обустави радњу око изушења дољског поља. Шта ће на ово доћи као одговор, — свако очекује с нестрпљењем.

У Француској се сад искључиво баве са актом плебисцита. И влада и демократија агитишу на све стране и са свом снагом. Наполеон је издао декрет којим народ на гласање позива; министарство од своје стране окружницу на све званичнике, којом ове на гласање позива. Демократија опет манифест, којим народ одвраћа од гласања. У овој прилици све боје демократије иду заједно. Влада је оставила десет дана, потпуне слободе, као што она вели, да се народ за тај свечани акт преправи, обавести. За то време слободно је скупљали се становништво у јавне скупове. Да ће демократија тек у неколико само моћи ослабити, никако пак осујетити очекивање владино од овог акта, види се већ и из тога, што овде и војсци даје влада сва грађанска права, која ипаче нема; по томе ће и војска гласати, а може се препоставити, да ће ретко који војник рећи: не!

Задатак идућег србског сабора.

II.

4-то. Прелазно питање. У §. 30. одређује да ће богослови тек онда моћи у конкуренцију ступити, кад заливни свештеника, капелана, ђакона нестане. Ово је одређење за богослове врло неправично, ограничава обштинску слободу избора, и одбија читаву генерацију од богословља, и прекида развитак у томе. Кад још узмемо; да су наше владике знајући, што је год. 1865. закључено, и приставили уз патријарха, да се ни до потврђења ти закључења не попи онде, где по редуцији неби то требало, ипак непрестано, и у последње доба пред ступањем закона у живот на врат на нос рукополагали, онда још мање може обстати горње одређење; мање је штете, да поједине обштине, ако узмарају, трпе пређашње стање, и издржавају пређашњи број пароха, него да су за цело време, док ова генерација свештеника изумре, обштине, где се то изумирање пре догоди, принуђене узети каквог на другом месту заливног свештеника, или капелана, који поред тога можда није ни за чин тај, а некамо ли, да је за већу обштину, за већу плату. Овај §. ваља декле или уништити, или му извршење до другог конгреса обуставити, а овде буди речено, да конгрес треба да на одговор позове све оне, који су преко редукације за време од конгреса 1865—1869. попили, и да нареди, шта ће бити са овим заливним свештеницима, и капеланима. Тога ради ваља да свака обшттина, код које се то догодило, пријави тај случај конгресу, непосредно, или преко свога посланика, иначе нека последице сами себи припише.

5-то. „Грчко-источно“ м. цркв. обштине. Овде се има противу самог наслова протестовати, и овај са „источно-православним“ заменити. Ако уг. сабор неће у свом закону да уврсти наслов који се наша црква зове, то

се неможе нама прописивати, како ћемо ми нашу цркву у својим закључењима звати.

Наш црквенообштински закон колико има добрих страна, толико је промашен с тога, што у њему веје бирократски дух, и што сувише ограничава обштинску самоуправу, и излаже обштину самовољи конвисторије.

За сад би се имала ревидирати она одређења, која су или нејасна, или непрактична, или по обштину убитачна. Тако би ваљало одредити јасно, да ли се у означеном броју обштинара подразумевају и одборници, или се ови башка рачунају. Тако је §. 16. о начину бирања обштинара посве непрактичан, где се прописује, да сваки бирач бар половицу обштинарски кандидата описати има, и да нико не сме већ написани листић са собом од куће донети. Ово је баш учинило, да су злоупотребе при образовању нови обштине чињене. Пошто је стара обшттина, која се по селима понајвише из пароха, тудора, и неколицине хметова, или добрани, а не избрани чланова састојала, изборе руковођила, то је наравно због горњи прописа испоа избор обштинара понајвише по вољи стари обштинара, услед чега су многе тужбе постале, но које конвисторија није уважила, осим онде, где јој је то у атар ишло. Ваља уништити у §. 20. оно, где се каже, да парох само без кандидације за председника обштине може бити биран, јер је то уметак владин, на представку јерархије, који је уметак неуместан, и нашој аутономији црквенонародној противан. Бирократијно је, да председник обштине има свагда о сазиву скупштине конвисторију известити. У §. 23. под г. сувише се ограничава делокруг обштине, и отварају се врата свакојаким злоупотребима од стране конвисторије, кад свака измена, набавка, и продаја црквених добара, као и одпис сумњиви потраживања зависе од одобрења конвисторије, и онда, кад никакве тегобе неби противу тога било; тако исто и под 3. где сваколика видања зависе од конвисторије. §. 25. по ком осим одборника најмање трећина има у скупштини бити, непрактичан је, и имао би се на трећину свега свести, са додатком, да у њима има већа половина неодборника бити. Зашто да је по §. 26. под в. нужно, да се поименце гласа при предмети, који подлеже одобрењу конвисторије, неупишамо, осим ако се тим нека пресија установити хтела. У §. 31. сувише је председнику права дато, да сваки говор, који би се од предмета удаљио, укрлати, и у случају да са вишестратне опомене неби послушао, седницу распустили може. Може се председнику чинити да је удаљење од предмета, што није, и у таким случајевима ваља да скупштина пресудно право има. §. 32. који конвисторијалне комесаре у скупштину пушта, ваља изменити, јер не само да је то противуавтомномно, него и интригама и злоупотребима врата отвара. §. 33. који говори о праву конвисторије, да скупштину распусти, нове изборе нареди, и „немирно“ од новог избора искључити може, ваља касирати, јер би по њему обшттина само онда ваљана била, и постојати могла, кад би оно радила, што је конвисторији по вољи, или што би конвисторијална, ма и мања странка у скупштини хтела. Ово је нож обштине под врат метут, који одклонити ваља. То исто вреди и о §. 52. где се о распусту одбора говори.

Нема разлога, да одср по §. 40. под н, за управитеља главни школа способна лица конвисторији ради наименовања предлаже; где је избор, треба избор; кандидација осујећава или ограничава избор; највише би се могло право потврђења, дакле и право „екскузиве“, искључења савим неспособног уступити, а не право протекције мање способног. И код одбора довољна би била трећина одборника за решавање (§. 48.)

У опште требало би обштине оставити право, да се она са паросима и учитељима о плати погодити може, и само за случај, да се непогоде, да сабор одреди каквоћу и количину плате или други пристоја.

6. О избору пароха и помоћника. Нема разлога, зашто да по §. 54. увиде или недовољна деца сметају, да се са попушењем парохије годину дана чекати може — ако је због половине плате, ту и нов парох дати може, а лични помоћник због тога годину дана чекајући, могао би лако другу прилику испустити, а место свога пређашњег пароха недо-

бити. Опасно је по слободу избора, да се по §. 58. избор пароха у присуству конвисторијалног заступника предузети има.

7. О србским школама. Ваљало би установити, да се већ на број од 30. деце школа и учитељ држати има, као што је то у уг. закону. Ваљало би избрисати из §. 20. реч: од ма, јер ако одбор избор или кандидацију учитеља има од ма школске власти поднети, ако ће да избегне наименовање, то га избећи неће. Неупишамо, зашто да постављање учитеља зависи чак и од потврђења главне школске власти. Та централизација отвара без нужде врата шикани, протекцији, и расирама између власти и власти. Највише би се могао апел на главну школску власт допустити у случају сукоба међу епархијском школоком влади и обштинама. Исто то вреди и о §. 24. о одпусту учитеља. У §. 29. нема места наредба, по којој родитељи децу у школу дати морају; ми неможемо стати на пут, да деца и друге школе посеђују, а родитељима неможе се закрлатити, да и приватно у кући своју децу учити дају. Неизвршава наредба не вреди. По §. 41. имала би се у свакој девојачкој школи увести учитеља за женске радње — требало је додати: где је могуће, а где није, доста је и са оваком женском школом. Трбало би на то ићи, да и у нас, као у Америци, бар за женске школе женске буду учитељке па би ове обоје обављале. Зашто да учитеље и управитеље главни школа главна школска власт, ма и на предлог обштине поставља, не упишамо; вароши и већа места имала би по том мање права од села и мањи места. У §. 55. где стоји, да се у недељним школама има читати: о „дужностима поданика“ ваља додати и о „правима грађана“. По §. 6. имају на туђим школама пароси науку хришћанску предавати — а зашто не и богослови? особито како су на чекање упућени. Неудесно је, да постављање меионог школског управитеља и старатеља зависи од потврђења школске власти. Где се што од добре воље, без плате ради, ту тежко да ће се баш они, који су за то способни, хтеги изложити цензури школске власти. Међутим три лица мало су за управу, особито за помешану педагошку, дисциплинарну, и економску управу. У том се можемо угледати на дотични уг. закон. На §. 79. ваља приметити, да поред свега утврђења, да ће Њ. В. врховни надзор кроз православне Србе извршивати, ни у Угарској није тако, јер све наше школске ствари спадају у реферату туђинаца и иновераца, а и школски инспектори државни нису у Банату Срби. Да наименовање професора препарандије зависи од главне школске власти није правично, нарочито онде, где би обштине основатељке биле; и ту је конкуренција дотичне обштине и епархијалне власти довољна. Централизација бирократијна није нужна. Испити богословски ваља да су јавни, и да увек бар по један грађански члан у комисији буде.

Међутим о школским стварима има од одбора једног изражен операт.

7. О конвисторијама и митроп. пръв. школском савету. Нова конвисторијска система бирократска је, и скупа. Да и не спомињемо то, да би први састав конвисторије, и то у оба одељења, био излив воље старе конвисторије, и по томе више мање воље архијереја, то и за после обнављања би се конвисторија кандидацијом од стране чланова, и избором од стране председника-архијереја, дакле најгором формом кооптација (самопопуњавања, добирања). Чланови стални постали би прави господари над свештенством с једне, над обштинама с друге стране, а по свој прилици слуге председника. При томе би духовни референт у духовним, световни у световним стварима сву бирократску функцију концентрисао у својим рукама. Референти би вуцки плате, које би у свима дијецезама на хиљаде износиле, обтерећивале фонд народни, који би се на просветне цели употребити могао. Сва та машинерија не вреди ништа; вато је најбоље, да се нов закон о конвисторији, а исто тако и из истих разлога и црквеношколски савет обустави, и да се на место обојега провинцијалног другог сабора заведе. Постојеће конвисторије могле би се до даљег оставити за духовно-црквене ствари, са неким мерама, које би ујамчили, да се приседици по неком реду а не по самовољи сазивљу, и да конвисторије у истину одлучни глас имају.

За световне, како црквене, тако и школске ствари имала би се поставити привремена тела како у епархијама, тако и у средишту. О њијовом саставу и начину постављања морали би посебно говорити.

Законска основа о грађењу осечко-сисачко-карловачке пруге,

коју је министар комуникација гроф Мико поднео заједничком угарском сабору, гласи од речи до речи:

§ 1. Наређује се, да се осечко-сисачко-карловачки део алфедско-речке пруге сагради честимице државном јамчевинном камата, а честимице државном подиором и путем концесије.

§ 2. Пруге жељезнице, која ће се дозволити, јесу следеће:

а) Из Осека, преко Нашица, затим дотичући се Пожеге преко Нове Градишке до Сиска;

б) из Сиска купском долином до Карловца;

в) из Нове Градишке преко Брода до Митровице.

§ 3. За онај део пруга назначених у § 2., који припада земљишту хрватско-славонских земаља, подпадајући грађанској управи, јамчи држава годишњим чистим приходом од 5 ¹/₁₀ % оне своте, која ће као фактично инвестирана главница бити потребита и која ће се установити за грађење и за доградње оних жељезничких пруга. Надаље налаже се министарству, да у погледу онога дела жељезничких пруга, назначених у § 2., који просеца земљиште војничке Крајине, поднесе легислативи посебан предлог о начину државног учешћа.

§ 4. Овлашћује се министарство, да на темељу под-летета, назначених у § 3., поведе договоре о концесији и да њихов успех предложи легислативи, да их прими и одобри.

§ 5. Коначно овлашћује се министарство, уколико би то захтевали државни интереси — именовито сврха јед-петенога промета и мање обтерећење ерара, да у § 4. наведене договоре о концесији протегне на саграђану вијачко-загребачку, као и на ову карловачко-речку пругу, која ће се саградити, у којем би се случају дозвола оних пруга могла обанити т-којер на темељу установа § 3.

§ 6. И рибом овога закона поверава се министру комуникација и финансија.

У Будиму, 12. мар а 1870.

Гроф Е. Мико с. р.

Извештај

у погледу грађења осечко-сисачко-карловачког дела алфедско-речке жељезничке пруге.

Штована кућа налажила је закључком влади, да се побрине, да се велико-вардињско-осечка жељезничка пруга из Осека преко Сиска и Карловца до Рече најбржим путем сагради независно од свакога другог друштва и то чим пре. Но пре него је влада могла поднети дотичућу законску основу, било је потребито установити:

а) у којем правцу да се гради жељезничка пруга из Осека у Сиска;

б) да ли ће се из Сиска до Карловца градити купском долином нова наставна пруга, или да ли се готове и промену предаје жељезничке пруге сисачко-а-г-б-чка и загребачко-карловачка имаду употребити у ту сврху?

И како да се сагради карловачко-речка пруга? И што се тиче правца осечко-сисачке главне пруге, бијаше потребито, да се проучи више пруга, именовито пруга савском и дравском долином и она пруга, која води из Осека преко Нашица, Пожеге и Пикрача, секући средњу Славонију.

Са чисто техничког и прометног становишта чинило се је, да је савска пруга, која тичућ се Ђ-кова, Брода, Нове Градишке и Јасковца, води у Сиска, најсходнија. Пошто је пак била обћа жеља Хрватске и Славоније, да она пруга из Осека гачућ се Нашица и Пожеге, води кроз Славонију, закључила је такођер влада на темељу дотичних предузети студија грађењу задњих пруга тако: да се у случају ако би се тежељак посебно студија, које ће се предузети, докаже, да је немогуће, да пруга иде преко Пожеге, иста пруга код Пастернице преведе на земљиште војничке Крајине, а одаваде, тичућ се Нове Градишке, да иде до Сиска; град Пожега да се пак побочном пругом доведе у савез са главном пругом.

По том показује се, одговарајући прометним интересима земљишта војничке Крајине, да је сходна грађана савезне пруге из Нове Градишке преко Брода до Митровице, коју сам уједно уврство у своју законску основу о грађењу осечко-сисачко-карловачке пруге.

Што се тиче савеза међу Сиском и Карловцем, било је више разлога против грађења жељезничке пруге, која би водила управним путем купском долином.

1. Грађење ове жељезничке пруге стало би не-размерно много.

2. Ова пруга води преко ненасељених пусти пре-дела.

3. Могао би у погледу савеза осечко-сисачке и карловачко-речке жељезничке пруге већ у промету налаже се пруге сисачко-загребачке и загребачко-карловачке служити као средство.

Услед тога четила се влада понајер у договор са јужним жељезничким друштво — у нади, да ће јој ноћи за руком, добити од овога друштва об-р-чна жељезничка дела под повољним уветима.

На први позив било је јужно друштво склоно упусти се са владом у договор у погледу пре-пуста њених речених пруга; но касније, када је влада у овој ствари одлучно поступала, одлучило се у друштво, заведено по свој прилици од реали-вирања идеје, која се међутим појавила о турским жељезницама, за савиши други начин и одбије вла-дине понуде.

Услед тога било је потребито, да се одговори оном закључку штоване куће, по ком да се осечко-речка пруга слободна од свакога туђега утицаја што крајим путем сагради, да се влада одлучи за гра-ђење нове савезне пруге рубочком (?) долином.

И што се напоследку тиче реализирања кар-ловачко-речке жељезничке пруге, било је устано-вљено, да се ова жељезница, именовито грађење ради дешања, које би се имале свладати, много стоји, будући су штудирају предмети у сврху упо-рабе Фелове системе и точне кушње доквала, да би било негодно, даначе штетно употребити исти грађански сист-и код тако велизавне пруге — са-гради као главна жељезница.

Надаље с обзиром на то, да грађење ове пруге захтева дужи времена и веће радње; и да ће се много унапредити реализирање целе осечко-речке пруге, ако се пре концесионирања предузме радња на пруги, која је пуна запрека — сматрам за сходно, да грађење карловачко-речке пруге, која ће се предузети на државне трошкове, тим више што раније причме, што ова пруга, непосредно спаја не само овално водећу пругу из Осека, него такођер и пруге будимско-запањско-з-гребачко-карловачку.

Будући услед тога сматрам за непотребито, об-ширније мотивирати сходност грађења осечко-речке жељезничке пруге, опазити ми је још једно, да влада уважавајући прави положај војничке Крајине, није могла предложити јамчевину камата у погледу оних делова, који спадеју на земљиште војничке Крајине, но нема двојбе, да ова законска основа унапређује, односно олакшаје у том погледу конач-договарању о концесијама.

Услед тога препоручујем штованој кући ову за-конску основу, да ју примени.

У Будиму, 24. марта 1870.

Гроф Е. Мико с. р.

ДОПИСИ.

С. П. У Бечу 20 априла п. н. — Дакле једва један пут последије силнога тумарања и обијања нађе министар Потоцки подераној врећи закрпу — себи помоћнице у владавини. Каква врећа, таква и закрпа. Каква је Аустрија као држава, таква јој је и влада. Док се с једне стране криш, с друге се већ рупа дере. Труди дороц не да се никако ноним начинити. Потоцки је нуза се посади још два „права“ ми-нистра, свога пређашњег друга Таеа-а и Ча-бушника. Tres faciunt collegium. Тим склопом министарства показао је Потоцки да је не-дошљедан, јер конзеквентно поступајући морао би и Бергера у министарство позвати. Али ми-нистри не морају ваљда бити конзеквентни, кад никад нијесу.

Тому новому министарству надјенуто је име „прелазно“, јер мисли да буде прелаз из Хауер-Гискриног апсолутизма у праву устав-ност, у друго шта већ не може се. Та ове су државне форме у Аустрији већ истрошене. Још је недирнута остала права уставност т. ј. фе-дерализма и републиканска форма.

Садања „прелазна“ влада само је дакле про-визорна. Моментана судбина „установнога“ жи-вота лежи у рукама провизоријума. Ни те руке ноће моћи за цијело гвоздене снаге бити, које би државном машинном по вољи кретале, јер је негашања гвоздена снага аустријских влада прет-рпјела знатну метаморфозу, претворила се је већ у труду приад.

Шта ће да почне нова влада у овој одлу-чујућој епоси још се не зна. Да сам опти-миста, то бих се можда усудио надати се такој могућности, која би мир, поредак и благостање повратила у овој царевини; али то нијесам, па се не могу ни надати смислу и ковиљу.

Ова влада чини се да је штудирала фило-софију Хеглову, јер се хоће да управља по његовим принципима. Хегел веле, да народи само кроз ропство прелазе у слободу. Тако ова влада хоће захтјевима народа и зе-маља да задовољи само кроз октројирави де-цембарски устав, а никако преко њега. Ако тако устјера наравно да ће и она морати чим путем подлећи. За сада је потпун карактери-стикон ове владе: борба са велететима, без икакве снаге и одлучне, енергичне воље; она се непрестано бори са неизвјесношћу, којим би путем ударила, не би ли дошла до своје сврхе, до задовољења народносних и државоправних захтјева.

За бавис владавини у свакој држави треба да служи начело, да се влада узвиси над пар-тајама, да не буде сама партаја, већ да буде неприотани врховни судица захтјевима свих по-литичких партаја. Пређашњу владу руково-дило је са свим противно начело. Она је при-падала једној странци; њене је жеље, ма оне праведне или неправедне биле, свесрдно испу-њавала. Ту је своју партају мазала, а партаја је њојим ласкала, руке лизала. Така бијаше пређашња влада, па се је зато онако срамно и стромглавила са позорнице политичке; ташти нимбус преобразно се је у срамну таму и вјечни заборава.

Потоцкова влада изгледа као да хоће да се држи горњег начела, јер не гледа преко раме-на ни на једну страну. Тако је Потоцки прије неки дан био код познатог федералисте Фишхофа да га пита за савјет. Фишхоф га је упутио на своју змишућу брошуру; у њој су изложене мисли његове о устројству царевине. Остварење његових мисли дало би нову снагу, нов живот аустријском болесному тијелу... Неке новине развеле су биле глас да је По-тоцки и Шуселку посетио. Но овај је глас неистинит. Све кад би тај глас био истинит, то му Шуселка не би никаква друга упутства дао, до ли ревидирање децембарског устава и прилагођење његово према данашњим околно-стима. То је од Потоцкога лажешто хоће да преслуша сва мњења, али није лијепо од њега што нема куражи да се лати посла, да видио како ће да „ствари срећу“ Аустрије.

Шта је до јако учинила Потоцкова влада? Последије толикога ломљења једва једвице из-даде од себе неки бомбастичан, у зраве замотан програм, који наглашава опћу слободу и опће

право у држави. А ту „опћу слободу“ и „опће право“ мисли да може остварити, а да се не поремети децембарски устав. Тај програм више је неки пролог, проглас, него програм. Све се мисли окрећу у општости, неозначајући јасно праве цијели, ни пута којим влада намјерава поћи. Можда већу јако погрјешити, кад кажем, да је влада тај пролог само ради тога у свом органу на видјело изнијела, да забуни радо-зналу светину, да даде од себе каква таква гласа нека се не рече да муком мучи, да је пала у летаргију, те да не може ни да мисли, а како ли да што год предузме радити.

Из тога се пролога дакле види, да нова влада не смије да прекорачи преко децембар-ског устава, већ да хоће незадовољене народе кроз њега да проведе до остварења њихових захтјева. Да ли је то могуће? Нека се влада обасре само на недавну прошлост, да ће се у-вјерити о немогућности своје намене, свога пре-дужења; у прошлости ће видјети, да су се све операције бечких влада, сломили о мужеван отпор незадовољених народа. Операције вла-дине служажу се неправедним, ломким остваром, а опозиција ударише правдом на неправду, па је зато и срушила сваку дојакошњу владу. Шмерлингово министарство мучило се је, да Угарску до њезиних права проведе кроз дво-ране царевинскога вијећа у Бечу. Мукe му бијаху у залудно, мораше се у неоврат сур-вати. Шмерлинга заступити у влади „грађанско министарство.“ И оно је хтјело уставни апсо-лутизам. И оно је корачало Шмерлинговим сто-пама показујући Пољацима, Чесима, Словен-цима, Тиролцима и т. д. на дворане царевин-скога вијећа у Бечу, као на земљиште, где незадовољенима захтјевима плодом уродити могу. Ко немогуће што год предлаже и захтјева, сам себе чини немогућним. Децембарски устав орушико је своје творце, „грађанско министар-ство.“

Провизорно министарство „тројице“ не да се тим живим примјером поучити, да је децем-барски устав са свим истрошеним апарат, који на буњиште хитити ваља, те на његово мјесто нову, са свим нову зграду подићи, у којој би згради сви сада незадовољени задовољства наћи могли.

Али бојажљива влада, као ова по богу што је, како би смјела погизити Гискрин устав, кад ј ј њемци грзе, да ће они онда заузети са-дање становиште Славена, чим виде, да влада крви устав; а том негативном опозицијом да ће осујетити сваку нагодбу са Славенима.

Тако никада њемци не бијаху живи као сада; за изборе нијесу никада таку агитацију чинили као сада. Изборни се одбори склапају, прокламације по народу разашилу, све се у сваком тaborу ужурбало, ма што ни земаљски сабори, ни царевинско вијеће још није распу-штено, већ само одгођено. По сваки се нада да ће, до који дан изаћи владин указ којим се сабори и вијеће распушта. Неки говоре да ће се у истом указу и нови избори да одреде; али нико не зна на ком темељу; нико не зна шта ће бити од владе до пошљетка. Неги гласови промећу, који веле да само што није насту-пила опет нова криза, јер влада нема чврстога темеља под собом.

По предлогу Словенаца састаће се за неки дан Пољаци, Чеси и Словенци у Бечу на до-говор како да заједнички поступају према влади. Неки говоре да ће тај састанак да буде по Потоцковом упутству, али ја бих рекао да није истина.

За садање стање у Аустрији може се рећи: qui m'a on a pleuré; qui me verra pleurer; што од прилике значи: роните нада мном (Ау-стријом) сузе сажалења.

Са политичкога поља прелазим на друго по-нас Србе важно.

Познато је колику је морал гу корист срп-ском народу учинио Каниц издав своје зна-менито дјело „Serbien.“ Тек од тога доба може се казати да западни научењаци озбиљнијим оком прате живот и развјетак нашега народа. Каниц је са собом повукао друге политичваче. Тако „из поуздана извора“ чујем да ће про-фесор др. Перкман о школским правницима да пропутује по нашим предјелима с намјером да непосредно упозна се са животом и обичајима нашега народа, те да о том дјело пише. Перк-манова је струка икономија и социјалистика, дакле главно његово поштивање биће иконо-мично и социјално стање нашега народа. Истога професора можемо боље упознати из Шуселкине „Реформа“ од год. 1866, гдје се Шуселка о њему и његовом дјелу „Der canal und dessenen bedeutung für Ungarn“ повољно изражава. Шу-селкина „Реформа“ има Перкману на више ва-љаных чланака да захвали.

Повољан утисак учинио је овдје постушак г. администратора српске патријаршије, што хоће сложено и договорно да отпочне саборска дјеловања. Само нека остане така. Чудновато је што за вријеме пређашњег засједавања није ни једне ријечи за љубав слоге проговорено. Е али тада су биле друге околности, а сада су друге. Практичан човек управља се по окол-ностима наравно.

Пешта на велику суботу. Кад оно Деак у сабору удари и ако не поразиле наше, ако ми је слободно назвати га, вјечито ми-нистарство, није без икаквог ил' тренутног значаја било оно аплаудирање левицино вођи деснице. Тај догађај сећам се да је гроф Бе-тлен у свом листу прсто као таковог забележио, констатирао. И збиља ето излази Чер-натоњи у „Еленеру“, да потврди, да они аплау-ди Деаку нису прошли са оном саборском седницом. У чланку се том одаје Деаку ис-крено и потпуно поштовање, те се неслаже са оном фракцијом левице, која се непрестано на Кошута позивље. Име Кошута и Деа-ково, вели Чернатоњи, тако су велика, да се немогу један против другога него један уз дру-гога ставити. Кошута наука добра је, осим „инкомпактибилитета“. Ал' и Деак на сваки начин има цлемените намјере, и из његове прошлости може се разумети данашњи његов по-ложај, јер је Деак био вазда човек мирне „транзакције“. Ал' ако Деак држи за добро и спасоносно своје дело поравнања, „Еленер“ неможе веровати, да он одобрава што се из-под плашта поравнања ради. Деак, који никад не тера спекулацију, који никакве користи не изводи из околности, које он ствара, што му мора и најжешћи непријатељ признати, — такови човек, вели „Елен“. неможе са задовољством гледати, како похлепа за таким стварма маха узимље у његовој странци.

Довољно је ово, да видите какав се та-мјан просипље из левициног табора вођи деснице, и ја вам ово овде као факт бележим, уверен да то кокетовање мора да буде сигнал какви промена у државној — машини.

Еле нам г. Мико већ одлази у — повој, ал' с Леополдом у знак признања његови — заслуга! А поговара се да та судбина иста и г. Рајнера чека, премда то владини листови оповргавају. Неке сметење пак се истакоче, које пречу Керкапољу до министар-финан-цијонег — фотелја. То доносили „Н. с. Лојд“ веле: Relata referimus, — и ја исто опетујем овај глас вам достављајући.

Да пређем „несрећну“ аферу Матковића „седог речког трибуна“, коју сте сигурно пра-тили по свима листовима; и да пређути од-јек мађарске штампе на глас да ће Шмер-лингове — творца патента фебруарског — прси мађарска Стефанија (ордон св. Стевана) китати, што сте на сваки начин и сами ош-вита, — немогу да вам овде незабележим ути-сак, што учини „П. Л.“ чланак у корист Штрос-мајера. Осим што се „Мађар Алам“ савиши противно изразио најменовану Штросмајеров-вом на загребачку архиепископску столицу, волећи, да би то наименовање значило исто, као кад би наименовали Милетића баном хр-ватцима, — данашњи „У. Лојд“, доноси на пр-вом месту један чланак бајаји из Беча, у ком се диви ентузијазму, што је Штросмајерова оповиција на концилу у мађарској штампи побудила. Па што бисте рекли чим оће да угаси тај ентузијазам за њаковачким владином посвој-бечки журналист? Небисте веровали да је тако досетљив: он прича како је Штрос-мајер из народа, којег велика већина припада источној цркви. Ова се црква пак, вели, прел-дила у његов народ, крои оће да у свему своју аутономију сачува, па је с тога вазда римском централизму противан био. Зато веди и Штрос-мајер чини оповицију у Риму по „специјалној југославенској политици“ а не што је он ли-бералан човек. Ето видите — мал' да сиром-аха Штросмајера не жигоса као „грчког шма-матика“ ил' руског заступника на сабору. Но у истини, ако ће до крајње мисли писаче про-дрети, то је он и обивио у свом чланку, но није смео јавно да рече. На што још неће свет поумњати! Тек како небисте у Штросма-јера посумњали, кад свет сумња у „лојалност паштровића“ прама другом едему — Аустрији? Сироти Паштровићи ма да су у устанку бо-кешком не само марши као јагањци, него и послушни аустријским генералима као ти прави верни поданици били, ипак су требали да им то све посведочи писмено бар. Шенвелда пр-вога одласка, па да ту писмену сведочбу Шен-велдову по листовима свему свету на видик изнеоу, само да од себе сумњу одбију сваке њиове солидарности са Грбљанима и Криво-шијанима: па како нећете да се посумња и на католичанство Штросмајерово?

Него шалу на страну, него да вам озбиљно речем, паштровске „адресе“ и „протести“, као што су мене разгњевили, тако су у свој Боки, по пријатељским писмима, обште огорчене произвели. Ал' како ноће за Бога? Није било доста да су некакве захвалице и адресе из-давали аустријским генералима, него су их још по новинама дали, па још туђим да сав свет знаде! Тако ли се награђују цлеменити и ди-вни покушаји за своја права, оно безпримерно самопрегорење у наше време, за обшту ствар, што показаше Грбљани и Кривошијани! Па најзбоље ко је реко да су Паштровићи ишли на Цетиње, да помљи траже, па да се они морају ограђивати против тога? Нега овде, није место да се о томе разговарамо, него се

и хохотице уустих, а шат нам се зато укаже
згодна прилика.

Још једну важну маленкост. Ови дана по-
ходио је министар правосудја Валке тамнице,
и како овдашњи листови велу, многе је на-
редбе учинио, које се тичу побољшања стања
особито прески преступника. Па како ће да
се још тужимо на мађарску владу, када сто
ове могуће чини да боље угоди народној тама
у Вацу!

А у с т р и ја.

Сваким даном све више и више излази на ви-
дело, какви су Немци пријатељи једнакости и рав-
ноправности. Тако и последњих дана, у иначе мир-
ним дворанама највишег суда, као што „Преса“
јавља, поводом касационе расправе због преске
парнице „Народни Листи“, догодило се врло заним-
љива сцена. Да ли ће се на часком или немачком
језику расправа водити, то је било у почетку главни
питање, то је био камен претикањета. Председништво
је заузео у касацији дворски саветник витез Вацман.

Највиши суд састојао се из дворски саветника:
Демајера, Адамца, Р. Шуберга, Хартцера, Пацелга,
и Декастела. За прерогом изабран је био дворски
секретар Рибичка. Од стране оптуженог беше уред-
ник „Народни Листи“, г. Јаков Арбес, и његов
брату др. Чижек. Дужности федералног прокура-
тора одржаваше дворски саветник Пуршко.

При почетку расправе опоме председник су-
блику, која се у приличном броју скупила, да се
мирно и сходно достојанству највишег суда понаша.

Оптуж. Ј. Арбес (чешки): Ја молим, да се
данашња расправа на чешком језику води.

Предс.: То неможе никако бити. По штату
највишег суда од 26. јулија 1850. именован је језик
највишег суда само немачки. Ми се у расправу на
другом језику не можемо упуштати. Ви ћете тако
добри бити и у овој се ствари немачким језиком
послужити.

Оптуж. (чешки): Онда ја остало, у погледу
расправе, остављам сасвим коме браниоцу.

Др. Чижек (чешки): Ја молим високи суд, ствар
ова, која је данас пред највиши суд ради расправе
стигла, тиче се „Народни Листи“, лист, који у
Прагу на чешком језику излази, којег је уредник
Чех, и према он немачки језик; она, ипак држи за
своју дужност, да само на оном језику одговара,
који је његов матерњи језик, који је равноправан
са сваком другим језиком, који је у Чешкој судски
језик и као такав мора се и пред највишим судом
припознати.

Предс.: (немачки): Ја сам већ казао, да по
штату несме се ни на којем другом језику расправа
водити. По штату овде је само немачки језик
судски, и њему се ви морате подврћи. Неухтете
ли пак, то вам морам онда реч одузети.

Др. Чижек (чешки): Али ја молим...

Предс. (тако исто чешки): Немам вам даље
више ништа рећи.

Др. Чижек (чешки): Али ја имам нешто да на
дочинито питање приметим.

Предс. (немачки): То кажите немачки, шта се
мене тиче чешки.

Др. Чижек (чешки): Молим, да ми се допусти
чешки говорити. (С нагласком и извицима гласом):
Ми Чеси с овим изјављујемо, да почем изи се наш
језик забрањује, није ћемо се у Бечу, нити на
другом којем месту с другим, до ли с нашим јези-
ком послужити.

Предс. (прекидајући га): То нам је свеједно.
По нашем штату мора се овде немачки говорити.

Др. Чижек (чешки): Ја с овим изјављујем, да
ми у даљој расправи не ћемо учествовати; нами
је свеједно ма ви шта у овој расправи заклучили.
Ми ћемо се ипак подврћи. Ми се не ћемо бранити,
кад нам није слободно, да се на нашем језику брани-
ти можемо.

Предс. (немачки): Молим да престанете и праз-
ан разговор напустите.

Др. Чижек: Почем нам није у дужности да овде
останемо, то ми одазвимо.

Бранилац и оптужени поклоне се највишем суду
и оставе дворану а с њима и један део публике.
Расправа се затим на немачком језику продужи, и
само подлина (оригинална) пресуда и подлина оп-
тужба на чешком и затим на немачком језику про-
чита.

Уредник „Народни Листи“ Ј. Арбес био је у
Прагу пред поротним судом због преске парнице,
што је, као што се државни тужац изразио, у
једном чланку прекинуо границе јавног мира и реда,
и суд га је за невина прогласио. Против те пре-
суде јавио је државни тужац највишем суду, и
због тога је та ствар пред највиши суд у Бечу
ради расправе дошла.

После прочтања пресуде, тужбенице и исказа
сведека предложи федерални прокуратор, да се од-
баци тужба државног заступништва. Председник је
констатовано гореописани догађај због језика, на што
се највиши суд ради саветовања повуче и следећу
пресуду донесе:

У име Нег. Величества. Сврху поднесене тужбе
од државног заступништва, ради укинућа пресуде
прашког земаљског суда као пороте, против одго-
ворног уредника новина „Народни Листи“, Јакоба
Арбеса, због преступа против јавног мира и реда
по §. 300, затим евентуалним прекорачењем потре-
бите и дужне распоретности по члану 3. закона од
3. октобра 2368. наречене и за невино гласеће пре-
суде највиши и касациони суд по преслушању др-
жавног заступништва у обојим тачкама одбације.

СТРАНЕ ЗЕМЉЕ.

ФРАНЦУСКА 8. априла изишао манифест ле-
нице, која гласи:

Нашим суграђанима!

Француску је 2. децембар под власт једног једи-
ног човека вратио. Данас је лични владавини по
њеним плодовима суђено. Искуство је осудило,
народ је од себе одбацио. При последњим изборима
извео је на видик француски народ своју суверену
вољу: на место личне владавине оне у земљи да
намести земаљску владавину. Испуњава ли нов
устав, о коме вас влада позива да преуздете, вољу
народа? Неизпуњава. Нов устав не оснива земаљску
владу на земљи, већ само даје да изгледу ста-

Лична влада још никако није уништена; њене
најужасније прерогативе задржана су неокрњене;
она с поља једнако постоји са личним правом, да
уговоре чини и рат објављује, — право, којим се
од петнајст година амо тако убитачно употребљено
чињило, — у унутрашњости са личном владом главне
државне помоћу министра, које наименује, једног
државног савета, што га наименује, једног сената,
што га наименује, једног законодавног тела, које
званично кандидатом и административним при-
писником даје наименовати, истоти помоћи главног
заповедништва над оружаном снагом, над наимено-
вањем у сва званија, помоћу претеране централи-
зације, која све организоване снаге земље у своје
руке меће, самосталност општина конфискује и
стањеништву ни само право не допушта, да своје
општинске званичнике бира; напоменути да то
заданије царске свемоћи крунице, нови устав пре-
даје право искључиве иницијативе државног гла-
вара, које право у суштини сваком слободном на-
роду само припада, да основне законе мења, како
нађе да је то нужно, и у исто време на езеку-
тивну власт цезарско право зела на народ, које
није ништа друго, до непрестана претња са др-
жавним ударом.

То је устав, који се пред вас износи. Што се
од вас иште, то је да ви сафалите. Да-ли ћете ви
то поднестати? Да-ли ћете помоћи државне
обнови? Да-ли ћете под обзиром парламентарне
системе личну владу да утврдите? Ако то оћете,
то гласајте: Да.

Али ако ћете пригрити науку догађаја, ако нисте
заборавили нити притисак од осамнајст година и
поруку за слободу, нити Мексико, нити Садоу, нит'
прирасли дуг од 5 милијарда, нит' буџете од преко
две милијарде, ни конспирацију, ни тешке намете,
ни јаке контингенте, ако то све нисте заборавили,
овда немојете са „да“ гласати. Јер сва та зла, чије
трагове Француска неће још за дуго време избри-
сати, истекла су пре 18 година из два плебисцита,
који су налик на овај што вам се сада подноси.
Јер се данас, као и онда, иште од вас цело пуно-
моћије, да се одрете ваше суверености, да одарите
једног човека и једну породицу са правом народним,
да конфискујете не застарело право будућих поко-
лења.

У име народне суверености и народног досто-
јанства у ири друштвеног поредака и мира, што
може само у срцима слободне демократије измирењем
интереса и гласа већином постати, одбаците вашим
гласом од себе нов устав, протестујте са негативним
вотумом, са неписаном жељом или макар само
престим изостајањем од гласања; сваки такав протест
баће активни за слободу.

Што се нас тиче ми смо се решили да гласамо
са „не“, а то и нама светујемо.
Париз 19. априла 1870.

Подписани: Араго, Бансел, Кремје, Резо, Дориа,
Ескиро, Фери, Гаје, Гамбета, Гарњи-Паж, Жиро,
Гле-Бизон, Грети, Мањин, Ординер, Белтон, Салон,
Делеслаз, Дипортел, Жордан, Лавертинжон, Лефран,
Пејрат, Улбах, Верои, заступници демократске
штампе из Паризу и околнина.

(Прокламација цара Наполеона.) Пар-
из 12. априла. „Журнал Официјел“ доноси ову ца-
реву прокламацију:

Французи!

Устав од 1852. установљен према властима, које
сте Мени дали, и оверован са 8 милиона гласова,
који су царевину узоставили, прибавио је Фран-
цуској 18 година мира и благодети, које нису без
славе проујале. Осмигуао је поредак и оставио је
отворен пут за сваке поправке.

Што се већма сигурност учаршавала, то је
веће поље слободи остављано. Али суцесивне про-
мене помагле су основе, које су плебисцитом доби-
вене и које се немогу мењати без позвања на
народ.

Неодложно је дакле, да народ одобри нов консти-
туционални пакт, као што се то некад случило са
уставином републике и царевине.

За време оне обе епохе држао се, као што Ја
сам и данас то држим, да је све незаконито, што
се без вас збива.

Устав царске и демократске Француске, осни
неколико главни одредења, која се без важег саизво-
лења не могу мењати, имаће то за себе, што ће
попуно означити учињене напретке и осигурати
владина веча од политичног врдања. Време, које
се тако често трошило са неплодним, отрасним
контроверзама, моћи ће се од онда корисније употре-
бити, да пронађе средства за бољак моралног и
материјалног благостања велике већине.

Ја се обраћам на вас све, који сте од 10. де-
кембра 1848. све препреке победили, да Мене нема
на челу поставите; на вас, који сте Мене за 22
године без престанка са вашим гласањем уздизали,
са вашом подпомоћи подржавали, са вашом накло-
ности награђивали, дајте Мени нов доказ поверења.

Што ћете дати позитиван вотум тим ћете одла-
чити претње револуције, постави ћете поредак и
слободу на чврст темељ и олакша ћете у будућно-
сти прелазак круне на мог сина.

Ви сте пре 18 година скоро сви у томе сагласни
били, да Мене најпростирају власт предате.
Будите данас исто тако многобројни, да гласате
за прерушење царске владе.

Велики народ није кадар свој развитак постићи,
а да се не ослони на установе, које уједно ујачују
стабилност и напредак.

Одговорите на жељу, коју Ја од вас иштем, да
за ових 10 година остварене либералне реформе
потврдите, са „да“.

Што се мене тиче, то ћу Ја гледати, веран своје
постанку, да ваше воље продурим кроз мене. Себе
ћу снажити вашом вољом и поуздањем на промисао,
и нећу престати, да неуморно делам за срећу и
величину Француске.

23. априла 1870. Наполеон.

β. + γ. У Новим Сад 15. априла. При-
времени саборски одбор састао се на учрени
рок, други дан ускрса у Карловци у одређе-
ној саборској канцеларији и наредно је следеће,
што је држао да ваља да предходи састанку
посланичком и редовном делању њеном.

Пре свега одредно је у договору са местном
полицијом Карловачком, да у полицији буде
знака станава са извесним ценама, а осим тога
ће бити и попис станава, де се може погод-

бом цена стана установити. Услед тога ће
се огласом јавити посланицима при доласку
њеном, да се изводе ким дођу за стан у по-
лициију пријавити. Полиција ће имати да по-
куша са издавањима станава да се пређашње
цене обале са 1 ф. 20 н. на 1 ф., са 1 ф. на
80 н. а са 80 н. на 60 н. на дан. Такви
станови са тим ако и мало вишим на дан извес-
њим ценама морао је одбор за посланике назна-
чити дати, како би само посланици се одма
при доласку овом имали и могли де да смеете,
а касније онда и онако на вољи стоји посла-
ницима стан тај са извесном ценом дјеном
задржати или други који од назначених станава
уз погодбу на извесно време узети.

У истом огласу том позвати ће се посла-
ници, да долазе и стан своји пријаве у сабор-
ској писарници, која ће тога ради почевши од
20. априла отворена бити од 9 до 12 сати пре
а од 3 до 5 сати после подне.

Даље ће се огласом објавити посланицима,
де и када ће се конференције држати.

На конференцији имали би се чланови са-
борски пре свега предходно договорити:

1. О председништву.
2. Да се чланови саборски на конференцији
већ договорно споразуму у погледу положених
мандата.
3. Да се извиди и конштатује, има ли праз-
них заступничких места за допуњавање, и ако
има де, да се одма у првој седници може избор
одредити.
4. Договор о оним местима, де су изабрани
били заступници али нису на сабору прошле
године били.
5. Да се одреде стенографај.
6. Како да се прва саборска седница отвори
и шта да се на првој седници ради.

Одбор је тегај прве седнице овим редом
установио:

1. Саборски чланови састају се у канце-
ларии саборској; одавде иду 2., на представу
г. администратору; отуд онда 3., у саборску
дворану; 4., одовд позваће се г. администрато-
р у саборску дворану; а на то онда 7., от-
ворање сабора читањем позива у сабор и по-
здравом од г. администратора, на што ће опет
следити 8., одговор са стране посланика. Затим
долазе на ред 9.) наредбе за прву седницу
одређене у конференцији; и 10., избор одбора
као: финансијалнога, петиционалнога, вериси-
кационалнога, одбора за изборни ред и устројство
сабора, избор бољешника и т. д.

Међутим о овему томе ће се у конферен-
цији чланови договорити и споразумети, и што
конференција у свему томе одреди и како она
нареди, то ће као коначни програм важити.

Осим тога је одбор тај дан прегледао дво-
рану саборску и наредио је све што ј нужно
за сабор да је у дворани.

Објавом и истагнутом народном заставом
обзваниће се свагда државне саборске седнице.

Нови Сад 14 априла. На трећи дан ус-
крса у 3. сахата по подне поднео је др. Све-
тозар Милетић као новосадски посланик из-
вештај својим бирачима, оједоловању свома на
угарском сабору. Тога истог дана у 9. сахати
у вече, била је бакљада коју су приредили
бирачи свома посланику. Света је било мноштво,
и у саборној порти кад је поднашан извештај,
а још више при бакљади. Новосадског посла-
ника као таковог поздравно је при бакљади у
име бирата Васа Ђурђевић професор овдашњи.

ТЕЛЕГРАМ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВЕ“.

Тител 15. априла. Избор је у свом реду
тек'о. Лаза Костић једногласно за посланика
изабран. Заменик Марко Крестић.

НОВИЈЕ.

— Рујер је световао Наполеону, да
наложи принцу престолонаследнику да по де-
партманима (окрузима) пропутује, и сав је из-
глед, да ће се Наполеон на то приводећи.

У скупштини 13. о. м. противника
плебисцита у Паризу било је врло бурно
већање; Рошфор је апсолутном већином за
почасног председника наименован био. Тако
исто и по другим департманима врло су бурни
скупови.

Чернуси, притјажаоц „Сјекла“ ставио је
демократском одбору сто хиљада франака
на расположење.

Оливјеје управо је позив на своје би-
раче, да при плебисциту гласају са „да“.

— Из Мадрида јављају: маршал Прим
обнародовао је, да ће крунисање државне зграде
још пре свршетка маја бити, без да је назначио
у чему ће се то крунисање састојати.

— Из Флоренције јављају, да је први се-
кретар талијанског посланства у Атини гроф
Алберт де Војд од разбојника убијен.

Многобројне личности из разних staleжа
због погодности владе уапшене су.

— 10. о. м. изишла је највиша амнестија
за све политичне и преске преступнике с оне

стране Литаве против којих је парница подигну-
та и који још нису казањ наступили.

— Представништво града Карловца и Сиска
Рауховим декретом распуштено је, и краљевски
комесари наименовани.

Лична приметба.

У „Панчевцу“ број 29 има један допис од Новог
Сада под зваником j + љ, који јавља о овдашњим
догађајима, где је на једном месту и моје име спо-
менуто. Начин, како се то учинило приморана ме
да ово приметим. Дописник из Новог Сада припо-
веда међу осталим како сам ја за сурадника код
„Млади Србадије“ од годишњег одбора оmlадинског
изабран, па онда у загради код мог имена вели се:
„који се не хтеде пријети суплентуру на овдашњој
гимназији због обољене плете.“

Кад сам одговор попуњено „суплентуру“ на
новосадској гимназији, ја сам г. Дру. Ј. Суботићу,
као привременом председнику патроната, усмено раз-
логе навео, за што то чиним. По томе није
главни узрок непримању „суплентуру“ онај
који дописник „Панчевца“ наводи.

Ако увидим потребу, навешћу и јавно за што
се нисам примио за сада учитељског позива, кад
сам томе живот свој посветио.

Просто нагађање путем христијанства, као што то до-
писник „Панчевца“ ради, не чини ми се, да је дело
савести.

У Новом Саду 15 априла 1870.

Др. Милан Ђорђевић.

ДОБРОВОЉНИ ПРИЛОЗИ

на пострадавшу нашу браћу Бокеље.

(Скупно одбор српске православне општине сло-
бодна кра. града Вршца, у Вршцу.)

По 40 фортини: Александар плем. Лазаревић од
средшца. — По 30 фортини. Петар Формач пред-
обштине. — По 25 фортини: Архимандрит месних
Гедеон Цветић, др. Ђока Милосављевић, Светозар
Пења, Данило Милошевић, Јосиф Розенберг, Божи-
дар Теодоровић. — По 20 фортини: Љубомир Рајић
и Ника Мандукић. — По 15 фортини: Антоније
плем. Остојић. — По 10 фортини: Коста Обрадовић
и Мита Поповић. — По 1 дукат у злату: Јован Јо-
вановић. — По 5 фортини: Владислав Емилиан Ке-
гелач, Јоца Анђелковић, Јоца Остојић, Ника Формач,
Коста Богосављевић, Васа Токић, Михајло В. Божић,
Мита Милошевић, Стеја Радак, удова Анна Барбу-
ловић, др. Миша Деметровић, Васа Петровић, Га-
врило Е. Обрадовић, Ника Богдановић и Павле Јекић.
— По 4 фортини: Никола Теодор. — По 3 фортини:
Тима Кнежевић, Паја Обрадовић, Аца Кнежевић, и
Јоса Јорговић. — По 1 рубљу: др. Аца Ђуришић,
Мита Ј. Поповић и Ђока Д. Митрашиновић. — По 2
фортини: Лаза Милошевић, Пера Стефановић, Коста
Панић, Коста Гергеч, прва чинарска задруга, Пера
С. Дога, Стеја Стефановић, Никола Барбуловић, Пера
Јовановић, Сима Токић, Ђока Врговић, и Жива
Токић. — По 1 фортини и 50 н. Коста Ј. Каначки. —
По 1 фортини: Ника Балашевић, Светозар Мандукић,
Тома Петровић, Паја Петровић, Фела Гердеч, Сава
Димитријевић, Јоса Настић, Антон Назаров, Ђорђе
Ј. Токић, Коста Ђонин, Аца Токић, Цера Јагодић,
Јула Мркишића, Стеван пл. Бота, Јевта Поповић, Со-
фронје Сремац, Пера М. Мариновић, Зоња, Ника
Миловановић, Светозар Веженковић, друга чинарска
задруга, Јоса Поповић, Ђока пл. Бота, Ђока Костић,
Ђока Пантић, Глигор Јовановић, Коста Константић,
Светислав Деметровић, Коста Милутиновић, Коста
Стефановић, Васа Анђелковић, Алекса Живковић,
Јован Константиновић, Јоца Кецашки, Танасије Пе-
тровић, Тодор Јованов, Мита Ђорђевић, Јоца Бого-
сављевић, Јован Димић, Ђока Стојановић, Ђока П.
Барбуловић, Ђока Константиновић, Лаза Предић,
Јован Костић, Сима Костић, Стеван Петров, Павле
Павлов, Светозар Стојановић, Јован Иванов, Ника
Каначки, Анна Савићева, Тома Брашован, Мита Ран-
чин, Лаза Радосављевић, Ника Мангеровић, Стеван
Чамбасовић, Катарина Ј. Јовановића, Ђока Жива-
новић, Коста Томић, Ђока Богосављевић, Сима Јенча,
Жива Петровић, Јелесије Токић, Никола Милков,
Јосиф Димић, Јован Митрованов, Пера Јовановић,
Ђока Бугарски, Димитрије Јованов, Сава Јадаков,
Гита Малушев, Гита Андрејевић, Јевта Катанов,
Игња Виненфелд, Јоца Чоки, Илија Максимов, Васа
Попов, Даца Мартинов, Аркадије Васић, Лука Токић,
Милош Барбуловић, Коста Врговић, Јован Цветковић,
Јосиф Камеарски, Пера Деђански, Јован Милков,
Јован Костић, Сима Костић, Стеван Петров, Павле
Алекса Бугариновић, Ника Илић, Сава Филиповић,
Коста Крестић, Илија Токић, Шандор Божић, Јоца
Дивљак, Ђока Томић, Коста Токић, Мита Томић,
Глигор Гавриловић, Михајло Мартинов, Коста Ма-
лушев, и Милан Токић. — По 60 нов. Јоца Јекић,
Светозар Ишоше, Сима Нинковић, Васа Петровић,
и Пера Радаков. — По 50 нов. Јован Јурук, Ђока
Јеремић, Шандор Лузић, Јоца Стојковић, Ђока Не-
шић, Владислав Војновић, Јуба Молдованов, Стеја
Бошковић, Лаза Јовановић, Коста Милетић, Стеван
Петровић, Коста Ј. Крестић, Димитрије Стевановић,
Султа Иванов, Стеван Јоанеско, Лаза Каначки, Паја
Остојић, Сава пл. Бота, Лујс Деметровић, Ђорђе
Гавриловић, Глиша Марковић, Милован Торбар, Јован
Камеарски, Стеван Петровић, Коста Дамјановић,
Коста Константиновић, Григор Петровић, Коста Цвет-
ковић, Мита Михајловић, Павле Стефановић, Јован
Каначки, Пера Шербан, Живко Ленић, Светозар За-
рић, Коста Павловић, Арсеније Николић, Светозар
Матеић, Васа Златанов, Жива Алексић, Коста Пау-
новић, Иван Рустић, Тоша Јованов, Мита Југовић,
Никола Владиславић, Жива Павлов, Ђока Ми-
хајлов, Ђока Андрејевић, Мита Статијевић, Јуба Пе-
тровић, Таца Завишин, Јоца Аћимовић, Паја Же-
вадов, Никола Паунов, Мита Стојанов, Ђока Кон-
стантинов, Тома Токић, Иван Паунов, Сава Стан-
ковић и Тоша Живковић. — По 40 нов. Ђока Ку-
маковић, Стеван Почовић, Јосиф Милкић, Коста Ра-
дулов, Јован Станчуловић, Илија Војков, Стеван Не-
шанов, Мита Вакарлов, Павле Николајевић, Арса Каначки,
Јован Гојков, Глиша Бугариновић, Мита Поповић, Јоца
Брашованов, Јован Никитовић, Сима Максимовић,
Кузман Ђорђевић, Пера Никитовић, Жива Илић,
Милош Јекић, Пера Крестић. — По 36 нов. Јован
Ј. Поповић. — По 30 нов. Ника Николајевић, Јевта
Петровић, Јоса Игњатов, Јакоб Шербан, Коста Вла-
дисављевић, Јоса Петровић, Павле Привлаков, Сава
Барбуловић, Јован Стефанов, Кузман Јованов, Сима
Ранимиров, Маша Томић, Танасије Милићев, Ђока

